

hominis fuit quod flevit, cum manifeste Deus sit qui Lazarum suscitavit.

V. Sed o beata lactentium gloria, quibus pro Christo contigit dedicare martyrium! Expugnant (1) tempore uno nativitatem et mortem, ingressum et exitum, principium et occasum, ut ipsis posset tempore uno, ut dixi, contingere, et nascendo ingredi mundum (2), et dedicare martyrio cælum (3). Probat novos exercitus Christus (4), rudes milites signat, legiones lactentes victoria perpetrata coronat (5). Fiunt pro Christo victores, qui fuerant æquales; fiunt, inquam, infantes sine certamine fortes, sine pugna victores. Norunt vincere, qui pugnare non norunt; existunt victoriæ compotes, qui fuerant ætate imbecilles. Merentur martyrium pœna; gloriam sanguine comparant; æternam vitam temporali morte commutant, nec timuit ætas illa mortem, nec horruit. Timere enim non potuit, quæ timere non novit. Transmittit (6) infantes infans Christus ad cælum. Offerit nova xenia Patri, primitias fructuum exhibet Genitori. Ostendit futuram fecundissimam (7) messem, dum in semine tantam exhibet ubertatem. Derisit se (8), derisit hostilis immanitas, quæ putavit turbare posse consilium Dei, gloriam Christi, salutem necessariam mundi, sed contulit infantibus multis martyrium (9), dum infantem (10) quærit occidere Christum. Præstat hostis dum nocet (11); beneficium tribuit, dum occidit. Invideret enim eorum gloriam, si amaret. Sed aliæ sunt terrestres pugnae, aliæ cælestes victoriae. In prælio Christi moriendo vivitur, cadendo surgitur, victoria post interitum comparatur.

(1) Cod. iv expungunt. — (2) Id. malum. — (3) Id. martyria læto. — (4) Id. Christe. — (5) Id. coronet. — (6) Hic rursus resumunt sermonem codd. i et cvi. — (7) Codd. i et cvi futuram fecundissimam ostendit. — (8) Deest hæc phrasit in iisdem codd. usque ad verba sed contulit. — (9) Codd. i et cvi, sed lactentibus contulit cito martyrium. — (10) Id. dum Herodes infantem. — (11) Cætera desunt in iisdem codd. qui habent concludendo: Ergo, fratres charissimi, oremus, ut digni simus Christum sequi, quatenus cum eo mereamur regnare. Cod. i solus addit: Qui cum patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXXX.

De Communi Apostolorum.

Exit hic sermo ex Bibl. Ædil., Cod. x, fol. 50. Sit cum cæteris in appendice post sermonem Maurinensem ccxxii, cum numero de sanctis Apostolis ii.

SYNOPSIS.

I. Apostolorum grande encomium. II. Ignobiles fuerunt et peccatores, unde nobis fiduciæ datur occasio. III. Tales missi sunt, ut appareat virtus Dei.

I. APOSTOLI namque, fratres charissimi, sapientes pastores Ecclesiæ militantis, potentes duces pastoresque Ecclesiæ triumphantis, æterni Iudicis assessores, illuminatoresque dominici gregis hodie pro nobis in cælis intercessores facti sunt; gaudeamus; tales namque decebat humani generis doctores constitui, qui et dulces essent, potentes, et sapientes; dulces, ut infideles et rebelles dulciter reciperent; fortes, ut fortiter protegerent; sapientes, ut sapienter perducerent per viam quæ nos ducit ad patriam. Talibus namque dedit Deus potestatem super naturam, ut eam curarent; super dæmonia, ut ea subverterent; super elementa, ut ea mutarent; super animas, ut eas absolvent; super mortem, ut eam contemnerent; super Angelos, ut corpus Domini consecrarent. Quapropter, fratres dilectissimi, sanctorum Apostolorum solemnia celebrantes,

sanctitatem, et gratiarum plenitudinem, et vitam, et conversationem Christi in eis tanquam in speculo relucentes agnoscimus; et sicut sol in suo splendore, et sicut rosa in suo odore, et sicut ignis in suo calore, sic Christi vita in sanctis Apostolis relucebat. Isti etenim sunt, quos elegit ante mundi constitutionem¹ ex abjectissimis et ex inexper-tissimis, ut ex eis nobilitarentur et multiplicarentur clarissima eloquia, præclarissima ingenia, et copiosissima signa et miracula. Attendite igitur, fratres, attendamus et nos. Quid Apostolis potentius, quid eis mirabilius, quid eis gloriosius? Numquid eis mare et terra non (1) obediunt? numquid non per eos mortui resurgunt, leprosi curantur, cæci illuminantur? numquid in cælo et in terra signa et prodigia non operantur, in tantum, ut «In omnem terram» audiatur sonus eorum, et in fines orbis verba eorum² et virtutes extendantur? Isti namque (2) sunt cardines orbis terræ, columnæ mundi, principes cælorum, Angelorum præceptores, lux mundi, reparatores fidei, ædificatores divinæ legis, amatores virtutum, spiraculum Trinitatis, sal terræ, dii fortes, supernorum cultores, servi Dei veraces, mansueti, graves, prudentes, irreprehensibiles, piissimi, immaculati, intacti, in tantum ut qui eos videbant, admirarentur dicentes: Vere isti sunt homines Dei, quorum conversatio et vita talis est. Vere isti sunt homines, quorum sanctitas et magnificentia per orbem terrarum et gyrum cælorum resplendet et ampliatur.

III. Quis nunc jam desperet aut de humilitate generis, aut de malignitate criminis, cum audiamus peccatores et ignobiles ad cælestis gratiæ fontem sic ascendisse; ut etiam piscatores regibus præponeret, et persecutorem Ecclesiæ Paulum Apostolis cœquaret, qui ut cogitat sanctos Dei servos necare, sanctorum fidelium jugum suscepit, et Ma-

¹ Ephes. 1, 4. — ² Psal. xviii, 5.

(1) Deest non in cod., et sic deinceps. — (2) Col. denique.

gister efficitur Gentium, forma Martyrum, formido dæmonum, indultor criminum, fonsque cunctarum virtutum. Et quid miramur? Numquid super astra cælorum non volavit, quando tribus diebus et noctibus non manducavit nec bibit³? numquid Deum tunc facie ad faciem non vidit⁴, sicuti est⁵? Rapitur piscator fidelium, ut bene agnosceret secreta cælestia, ut Ecclesiarum futurus doctor inter Angelos disceret, quod inter homines super omnes prædicare deberet. Petrum denique, Andream et alios, per quos operatus est salutem in medio terræ⁶, non de magnifico foro Justiniani, sed de simplicitate piscatoria legimus assumpsisse. Hoc audientes sapientia mundi inflati mirantur, sed non convertuntur; mirantur quomodo non reges, non Romanorum senatores, non philosophos, non divites, non sagaces, non malitia plenos, sed pauperes et indoctos piscatores, ineruditos liberalibus disciplinis; non peritos grammatica, non armatos dialectica, non inflatos rhetorica, sed piscatores cum tunica simplici, sine pane, sine virga, sine pecunia, sine calceamentis⁵, tantum cum retibus fidei misit, ut ex omni genere infinitos pisces colligerent⁶.

III. Sed dicet quis: Quare indoctos sic elegit Salvator? Numquid non et pro omnibus carnem assumpsit? Cujus rei causa est; nam ideo tales elegit, talibus potestatem tribuit, sic idiotæ et illitterati mittuntur ad prædicandum, ne fides credentium vel virtute humana, vel eloquentia, non doctrina Dei fundata (1) putaretur. Sic pauperes et indocti mittuntur, in tantum ut Apostolis nemo pauperior appareat. Mittuntur; terram simul ac mare, Græciam simul ac Barbariam, omnemque prorsus, quanta est sub sole, re-

¹ Act. ix, 9. — ² 1 Cor. xiii, 12. — ³ 1 Joan. iii, 2. — ⁴ Psal. lxxviii, 12. — ⁵ Matth. x, 10. — ⁶ Id. xiii, 47.

(1) Cod. ne fides credentium non virtute humana, sed eloquentia et doctrina Dei quod facerent, putaretur. Aliter sic Legi posset: ne fides credentium, non virtute divina, sed eloquentia et doctrina humana fundata putaretur.

gionem quasi volantes circuierunt; non simplici labore, vel in vanum itinera percurrentes, sed peccatorum spinas pariter evellentes, verbum veritatis ubique seminantes, errores effugantes, veritatem reducentes, ipsos homines quasi ex dæmonibus Angelos fecerunt. O quam mirabiles fluvios sapientiæ et scientiæ Dei illi nobis genuerunt, et sanitatis et virtutis fructum copiosum obtulerunt! Nam sicut, adveniente luce diei, ægri tudines alleviantur, homines a somno excitantur, aves garrunt, bestię ad latibula fugiunt; sic sanctorum Apostolorum luce adveniente, mundus ædificatur in credendis, fœcundatur in operibus bonis, alleviatur a peccatis, excitatur a negligentis, animatur ad contemplationem, eripitur a pœna tenebrarum, et sic per eos perducitur ad regna cœlorum.

SERMO LXXXI.

De Communi Martyrum.

Educitur hic sermo ex Bibl. Ædil., Cod. x, fol. 50 b; unde ponitur in appendicem post sermonem Maurinensem CCXXVII cum numero de sanctis Martyribus v.

SYNOPSIS.

I. Martyrum fortitudo. II. Hęc vel in pace imitanda.

I. SANCTORUM Martyrum, fratres charissimi, solemnia celebramus, qui non solum pretiosum sanguinem suum effuderunt, sed etiam mentis dolorem in necessitate proximi

portaverunt. O quam gloriosum sanctumque (1) supplicium! Nam illos examinat, ut nos erudiat; illos conterit, ut nos acquirat; illorum etiam trucidatus, nostros vult esse profectus, quia Martyrum merita nostra vult esse suffragia. Quid pretiosius namque, fratres, quam mors sanctorum Martyrum, propter quam dimittuntur delicta, destruuntur impii, confunduntur tyranni, devii infideles convertuntur, et eorum merita æmulantur cum nostris? O mors sanctorum Martyrum, delictorum finis, perituris dux salutis, patientiæ magistra (2) et æternæ vitæ domus! O Martyres, fiducia fidei meæ, quibus laudibus vos prædicem, quibus vocibus vos exornem ignoro. O Martyres, leonibus fortiores, aquilis velociores, voce libera menteque incorrupta, non armis sæculorum armati, sed fidei! Audivimus vos stetisse pro nomine Jesu tortos, sed tortoribus fortiores, et pulsantibus, et frangentibus, membraque laniantibus, ac ungulas evellentibus (3). Immobiles vos audivimus permansisse, quamvis diu plaga repetita in vobis fuerit. Licet ignis verba et verbera vobis fuerint, licet compago viscerum rupta fuerit (4), licet flammaram incendium passi fueritis pro Christi nomine, glorioso tamen triumpho ad regna cœlorum decantamus hodierna die collocatos. Isti denique sunt, fratres charissimi, triumphatores veraces, quos aliquando vidisse in Africa optime recordamur, catenis religatos, vestibus spoliatos; non tamen culpa, sed fide præclara pedes religatos habebant, qui non a fabro, sed a sole resolvendi (5), et tunc in pace cum eo. O pedes in sæculo religati, sed celeriter et cito liberati, ad Christum glorioso itinere percursuri! Isti sunt viri sancti fortissimi, terrorem domantes, spiritum roborantes, virtutibus coruscantes, terrena despicientes, cœlestia appetentes. Isti sunt qui occidi possunt, flecti nequaquam; nec sustinere

(1) Cod. sanctorum. — (2) Id. magister. — (3) Id. pulsantes... frangentibus... laniantes... evellentes. — (4) Id. licet compage undique retorta fuerint. — (5) Id. solvi.

falsa per infirmitatem metuunt, nec læsi unquam a veritate conticescunt. Stultus enim frequenter, sicut luna, mutatur; sed sapientissimi Martyres non metu franguntur, non potestate mutantur, non extolluntur in prosperis, nec in adversis demerguntur. Hæc est enim vita sapientum, ut fortes sint in cunctis. Non enim agentur, dum honorantur; non mutantur, nisi in melius; non ut parvuli fluctuant vento honoris, sed semper eodem animo stant in Christo in charitate fundati, et fide radicati. Overa beataque fraternitas, quæ fratrem veneraris (1) devotum! o vera sanctaque fraternitas, quæ corripis dissolutum, quæ præsentī dulciter servis, quæ absentem non rodis, quæ sano applaudis, quæ infirmum non deseris, quæ placatum non provocas ad furorem, quæ iratum tyrannum in nullo metuis! o vera sanctorum Martyrum fraternitas, quæ nullis unquam casibus scinderis, quam non solum dissociare vel delere locorum vel temporum intervalla non prævalent, sed etiam nec mors ipsa divellere audeat! Hæc est enim vera et indisrupta fraternitas, quæ geminata amicorum affectione ac virtute semper crescit. Ejus semel ictum fœdus, nec desideriorum varietas, nec contentiosa dirumpit contrarietas voluntatum.

II. Sed dicet quis: Hanc sanctorum Martyrum firmitatem tenere non possum; eos sequi non valeo; martyrium modo non invenio, quia in tempore pacis sum constitutus. O tu, homo, qui loqueris, attende quod «Omni tempore diligit qui amicus est¹.» Omni tempore martyrium est. Nam mori a persequente in aperto martyrium est; et forte quod hoc martyrium nobis abest; sed ferre contumelias, odientem diligere, orare pro persequentibus, verba susurrorum patienter portare, o quam grande martyrium est! Nam qui gladio occiditur, cito forsitan moritur; sed qui hoc in tota vita portat, quamdiu, quam longe, quam pœ-

¹ Prov. xvii, 17.

(1) Cod. venereris.

SERMO LXXXII, DE COMMUNI CONFESSORUM, ETC. 431
nose martyrium portat! Eia igitur, fratres, adjuvante Domino Deo nostro, si patientiam in tribulationibus non habuerimus, martyrii palmam non tenebimus. Sine ferro et sanguine martyres esse possumus, si patientiam in animo custodiamus. Quamvis enim occasio persecutionis desit, habet enim semper sancta mater Ecclesia martyrium; quia etsi carnis colla ferro non subdimus, spirituali tamen gladio desideria in mente trucidamus; et sic Martyribus sociati (1) semper cum Domino erimus. Amen.

SERMO LXXXII.

De Communi Confessorum, seu de Pœnitentia.

Abeat hic sermo eductus ex Bibl. Ædil., cod. x, fol. 51, in appendicem cum cæteris ejusdem originis. Locus ejus post præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Pœnitentiæ fructus et dignitas. II. Exhortatio ad faciendam pœnitentiam. III. Idem exemplis confirmatur.

I. FRATRES charissimi, scire vultis, ut audio, quanta sit virtus pœnitentiæ. Attendite, et dicam, auxiliante Domino, quod potero. Fructus namque pœnitentiæ aufert quod minatur damnatio, et totum confert quod promittit salus. O fructus pœnitentiæ, mala æterna aufers, et bona æterna

(1) Cod. socians.

confers. Si enim fructum fecerimus (1) in ea, fructum capiemus; ex ea fructus quos facimus, ex ea præmium est. Si facimus fructus dignos in mundo, capiemus ex eis æternos fructus in præmio. Quid enim est pœnitentia, nisi dolor præteritorum? quid est fructus pœnitentiæ dignus, nisi delictorum satisfactio? Attendite ergo pœnitentiæ fructum et dignitatem; attendite pœnitentiam, primo cordis dolorem; attendite fructum per carnis macerationem et per oris confessionem; attendite dignitatem, cœlestemque mansionem. Tria autem sunt in pœnitentia, scilicet dolor præteriti, custodia futuri, et satisfactio delicti. Si ergo, o homo, securus vis esse, ne in futuro damneris, habeto dolorem præteriti, et cave de futuro; cave futura, corrige præterita et age pœnitentiam. Sacramentum pœnitentiæ namque (2), fratres, quid aliud est, quam exterior exhibitio operis? Sed res sacramenti est vera cordis contritio. Si ergo sacramentum suscipis, opera pœnitentiæ facias, et habeto rem sacramenti in (3) contritione vera. Tanta est enim pœnitentia tua, quanta est devotio tua, quanta est contritio tua; contritio pro malo quod fecisti, devotio pro recuperando bonum quod amisisti. Nolite ergo tantum, fratres mei, dicere: Ego jejunavi, tantum vigilavi, tanta opera misericordiæ feci. Tantum in his omnibus fecisti, quantum in his omnibus profecisti. Nolite, fratres mei, nolite folia arborum numerare, sed fructus; scilicet nolite pensare paleam, sed grana. Opus sine contritione est sicut flos sine fructu. Contritio sine fructu, o quam modicum est! Non ergo pensare debemus bona quæ fecimus, quia incertus sumus utrum perseverare possimus. Agamus pœnitentiam ut non solum confessores, sed etiam Martyres Christo efficiamur. Matrem sanctitatis abstinentiam frequenter capiamus, ut in cœlis cum Domino gloriemur. Mater sanctitatis est abstinentia, sed mater ægritudinis est voluptas. Abstinerere debemus ab aliquibus, ne comedamus, non quia

(1) Cod. *feceris*. — (2) Id. *denique*. — (3) Id. addit *tanta*, quæ vox videtur abundare.

mala, sed quia non necessaria sunt. Per abstinentiam carnis vitia extinguuntur, et caro non occiditur; nam si chorda in cithara nimis extenditur, facile rumpitur. Sed quid prodest nobis corpus attenuare jejuniis et abstinentiis, si animus intumescit superbia? quid virtutis habemus vinum non bibere, si ira et odio quotidie inebriamur? Molestum tamen est carere assuetis voluptatibus, valde abstinere cibo, sitire et esurire. Sed attendite, fratres, miraculum, videte spectaculum, audite dulce præconium. Quid enim majus miraculum, quam tot juvenes, tot adolescentes, tot nobiles videre in carcere mundi triumphantes? Sine vinculis tenentur; solo Dei amore confisi in omni patientia perseverant. Numquid non (1) sicut ipsi, Deo favente, facere poterimus, fratres? numquid Deus deficit nobis? Radicis amaritudinem dulcedo pomi compensat; maris pericula spes lucri delectat; medicinam, dolorem spes sanitatis mitigat. Numquid qui nucleum desiderat, nucem non frangit? Pœnitentiam ergo agat qui vult adhærere æterno bono. Præconia Christi narrare non possunt, qui ad palmam indulgentiæ non meruerunt pervenire. O pœnitentia, tu languores sanas, tu leprosos curas, mortuos suscitans, sanitatem auges, gratiam conservas, gressum tribuis claudis, aridis copiam, cæcis visum, vitia fugas, virtutes exornas, et mentes tuorum corroboras!

II. Eia ergo, o peccator, non sufficit confessorem esse tantum ore vel nomine, sed opere et veritate. Non enim desperes, non diffidas. Ecce enim peccavit David, et solo verbo contritionis indulgentiam meruit. Numquid et Petrus non felicior factus est, postquam Christum negavit? numquid non fortior? numquid non constantior? Quia flendo doluit, longe majorem gratiam reperit post peccatum, quam amiserat (2). Nam nihil peccare solius Dei est, sed mala semper agere omnino nostrum est. Quis in sæculo peccavit enormius Paulo? quis in religione gravius Petro?

(1) Deest *non* in cod., et sic deinceps. — (2) Cod. *amiserit*.

Et tamen meruerunt assequi non solum ministerium per pœnitentiam, sed sanctitatem (1). Recordare etiam misericordiæ, quam filio prodigo pater evangelicus legitur impendisse. Non enim diffidere debemus, nec aliquem iudicare viventem. Nam multa sunt de iudicio quæ homines ignorant; et fortasse quæ laudamus Deus reprehendit, et quæ nos reprehendimus, ipse in fine laudabit. Quid ergo, fratres, in sæculo isto cum carne, quid in sæculo isto maligno? Fugiamus, obsecro, de medio Babylonis, ut salvare possimus animas nostras; transmigemus ad loca deserta; fugiamus urbes; intremus solitudinem, ut possimus de præteritis agere pœnitentiam, et in præsentibus obtinere gratiam, et futuram gloriam fiducialiter præstolari. Non (2) vos retardet conscientia, quia ubi abundaverunt peccata, superabundare consuevit et gratia¹; nec pœnitentiæ austeritas vos deterreat, quia « Non condignæ sunt passionibus huius temporis ad futuram gloriam², » et ad præteritam culpam quæ remittitur.

III. Sed si verbis non creditis, operibus credite³, exemplis acquiescite plurimorum. Currunt undique peccatores ad pœnitentiam; nihil credentibus impossibile, nihil amantibus difficile, nihil asperum mitibus, nihil humilibus arduum reperitur, quibus et gratia fit in auxilium, et obediendi devotio lenit imperium. Sic, fratres mei charissimi, sanctissimi Confessores fecerunt; sic et in sæculo fortiores Abraham comparuerunt; nam Abraham sua dimisit, et sancti viri sua pauperibus donaverunt; Abraham filium Deo obtulit, et sancti viri se ipsos Deo obtulerunt; Abraham ignem parat, filium ligat, gladium evaginat, sed Angelum audit prohibentem ne perficiat; sed sancti viri ad ignem positi tribulationum, tentationum, calamitatum, Christum prædicant, Christum magnificant, Christum glorificant, dicentes: « Quis nos separabit a charitate Christi?

¹ 1 Tim. 1, 14. — ² Rom. viii, 18. — ³ Joan. x, 38.

(1) Cœd. per pœnitentiam sanctitatis. — (2) Id. nam. (1)

» ignis vel gladius? » Et sic efficiuntur holocaustum Deo, accensi igne charitatis, et exterius fere combusti flamma martyrii et tribulationis. Quod enim martyrium gravius est, quam inter epulas esurire, et inter divitias paupertatem tenere, inter falsos patientiam habere, inter maledicentes benedicere? Hæc omnia donat mundus amicis Dei. Propterea pauperibus pariter et patientibus regnum cœlorum simul cum Martyribus promittitur, quia paupertate et patientia regnum cœlorum emitur, sed in passione pro Christo absque dilatione percipitur; et tunc mundo moriuntur, et capiunt quod promittitur. « O pretiosa mors sanctorum²! » o pretiosa plane tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, et perfectæ securitatis ingressus! O fratres, numquid et isti mori timebant, dum in carne vivebant? numquid mortem corporis timebant, quibus æterna vita jam promittebatur? Quis labores mortis timere debet, cum se in perpetua requie noverit collocandum? Eia ergo, fratres, discamus amodo benefacere, quiescamus agere perverse³, distinguamus qualiter oculi vertentur obscurissimi in capite, qualiter venæ corrumpentur in corpore, qualiter cor in morte scindetur dolore. Bene ergo vivamus, ut mori non timeamus, sed læte moriendo mereamur cum Sanctis omnibus collocari. Amen.

¹ Rom. viii, 35. — ² Psal. cxv, 15. — ³ Isaï. 1, 16.

Exhortatio ad bene faciendum.

Hic sermo ubi sanctus Augustinus plures alios, et hunc solam causam dicit sancti Augustini esse. Fruitur ex Bibl. Laurentiana. Plur. xxxix. fol. 100. Pars illius in appendice post sermone[m] cxxx. appendicis Maurinensis.

Quia, ut ait Salomon, « Melius est enim ut hic ad tem-